

<https://doi.org/10.31891/2307-5740-2025-346-5-69>

УДК 338.48

ГАБА Мирослава

Національний університет «Львівська Політехніка»

<https://orcid.org/0000-0002-8642-8942>e-mail: Myroslava.I.Haba@lpnu.ua

КАНДИБА Світлана

Комунальний заклад Львівської обласної ради

Львівське вище професійне училище комп'ютерних технологій та будівництва

e-mail: cvetabos26@gmail.com

ОПОРЯДЖЕНІ БУДИНКИ, ЯК ОБ'ЄКТИ ТУРИСТИЧНОЇ ЗАЦІКАВЛЕНОСТІ В ЕКСКУРСІЙНОМУ ТУРИЗМІ УКРАЇНИ

У статті досліджено використання опоряджених будинків, які можуть виступати об'єктами туристичної зацікавленості серед подорожувальників в екскурсійному туризмі України. Визначено, що поєднання двох галузей будівництва та туризму сприятиме популяризації об'єктів будівництва та їх використанні в організації екскурсійної діяльності та туризмі. Виокремлено ТОП-5 будинків, які відновлені за допомогою сучасних інноваційних матеріалів в Україні та які в подальшому можуть бути об'єктами туристичної зацікавленості при організації туристичних подорожей та екскурсійної діяльності. В сучасних умовах війни в Україні все більшої цінності набувають екскурсійні об'єкти внутрішнього туризму, зокрема уваги заслуговують різноманітні опоряджені будинки. Проте, є будівлі, які можуть бути об'єктами туристичної зацікавленості в екскурсійному туризмі, але через свій непривабливий естетичний теперішній вигляд та фактичний частковий процес руйнування не мають туристичної цінності.

Ключові слова: будинки, опоряджені будинки, туризм, об'єкти туристичної зацікавленості, екскурсійний туризм.

HABA Myroslava

Lviv Polytechnic National University

KANDYBA Svitlana

Municipal Institution of the Lviv Regional Council

"Lviv Higher Vocational School of Computer Technologies and Construction"

RENOVATED HOUSES AS OBJECTS OF TOURIST INTEREST IN EXCURSION TOURISM IN UKRAINE

The article investigates the use of decorated houses, which can act as objects of tourist interest among travelers in excursion tourism in Ukraine. It is determined that the combination of the two industries of construction and tourism will contribute to the popularization of construction objects and their use in the organization of excursion activities and tourism. The TOP-5 houses that have been restored using modern innovative materials in Ukraine and which in the future can be objects of tourist interest in the organization of tourist trips and excursion activities are identified. In the current conditions of the war in Ukraine, excursion objects of domestic tourism are becoming increasingly valuable, in particular, various decorated houses deserve attention. However, there are buildings that can be objects of tourist interest in excursion tourism, but due to their unattractive aesthetic current appearance and the actual partial process of destruction do not have tourist value.

This article is devoted to the issue of using various types of decoration of houses and premises and their involvement in tourist and excursion activities as objects of tourist interest in architectural excursions. An analysis of the labor intensity of various types of finishing works for cultural and domestic construction was carried out, which showed that the labor intensity of various types of finishing works for cultural and domestic construction is uneven. Existing theoretical approaches to the concept of excursion tourism and objects of tourist interest, which can be decorated houses, are considered. A study of decorated houses as possible potential excursion objects of tourist interest in Ukraine was conducted, which will contribute to attracting a larger number of travelers, expanding the range of tourist and excursion objects and satisfying their specific requests, which in turn will make it possible to increase the potential of less attractive tourist regions and make a profit, particularly in modern conditions.

Keywords: houses, furnished houses, tourism, tourist attractions, excursion tourism.

Стаття надійшла до редакції / Received 22.08.2025

Прийнята до друку / Accepted 20.09.2025

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Опорядження древніх та сучасних будівель і споруд – це процес відновлення та покращення їхнього зовнішнього вигляду і внутрішнього стану з метою збереження історичного та культурного значення, які включають в себе різноманітні види робіт: від реставрації пошкоджених елементів до створення нових. Саме тому будівельна галузь, як і туристична постійно розвиваються, і постає актуальним питання про опоряджені будинки, які можуть виступати об'єктами туристичної зацікавленості та бути включеними в різноманітні варіанти екскурсійного відпочинку.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Серед дослідників, котрі займалися дослідженням питання будівельної галузі та будівництва, зокрема опоряджених будинків можна виділити наступні: Шмиг Р.А., Боярчук В.М., Добрянський І.М., Барабаш В.М.

[2], Лівінський О.М. [3], Лівінський О.М., Друкований М.Ф., Лівінський М.О., Прилипок Т.В.[4] Кривенко П.В. [5]. та ін. Щодо дослідників, котрі розглядали питання залучення та використання опоряджених будинків як об'єктів туристичної зацікавленості в екскурсійному туризмі України можна виділити наступних: Бабарицька В. [1].

ВИДІЛЕННЯ НЕВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ СТАТТЯ

Дуже невелика кількість публікацій присвячена питанню дослідження опорядження будинків, як об'єктів туристичної зацікавленості в екскурсійному туризмі, зокрема питанню поєднання двох галузей, таких як туризм та будівництво. Саме тому дослідження присвячене питанню використання різноманітних видів опорядження будинків і приміщень та їх залучення у туристично - екскурсійну діяльність, як об'єктів туристичної зацікавленості.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є дослідження опоряджених будинків як можливих потенційних екскурсійних об'єктів туристичної зацікавленості в Україні, що сприятиме залученню більшої кількості мандрівників, розширенню асортименту туристично – екскурсійних об'єктів та задоволенню їх специфічних запитів, що в свою чергу дасть можливість підвищити потенціал менш привабливих туристичних регіонів та отримати прибуток, зокрема в сучасних умовах.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

В сучасних умовах важливу роль як об'єктів туристичної зацікавленості в екскурсійному туризмі можуть відігравати будинки, які мають художню і естетичну цінність після проведення їх опорядження.

Екскурсійний туризм - це вид подорожей з пізнавальною метою для ознайомлення з історичними, культурними, природними пам'ятками та знайомства з іншими культурами. Його основна мета - отримання нових знань та вражень, а також виховання патріотизму та любові до Батьківщини. Такі подорожі можуть бути короткими (від кількох годин до кількох днів) і часто включають відвідування визначних місць, будинків, музеїв, палаців, а також прогулянки на автобусах, катерах або пішки.

В якості екскурсійних об'єктів можуть виступати будівлі й споруди, меморіальні пам'ятники, пов'язані з життям і діяльністю видатних особистостей, шедеври архітектури й містобудування, житлові й суспільні будівлі, будівлі промислових підприємств, інженерні споруди, будівлі культурного, культового призначення, фортифікаційні споруди та інші будівлі

Архітектурні екскурсії поділяються на: екскурсії, присвячені показу пам'яток архітектури певного періоду; екскурсії, присвячені творчості певного архітектора; екскурсії, які знайомлять з плануванням і забудовою міст, екскурсії в райони новобудов. В архітектурну екскурсію можуть включатися такі об'єкти: давні міста, архітектурні ансамблі і комплекси, житлові будинки, адміністративні і громадські споруди, пам'ятники монументально- образотворчого мистецтва, панорами міста та ін. [1, с. 160]

Проте не усі будівлі чи споруди, що можуть бути об'єктами туристичної зацікавленості в Україні перебувають в належному естетичному вигляді. Саме тому, приведення таких будинків чи споруд до привабливого естетичного вигляду за допомогою їх опорядження сприятиме їх популяризації як об'єктів туристичної зацікавленості в екскурсійному туризмі.

Опоряджувальні роботи в будівництві – це комплекс технологічних процесів, що виконуються з метою надання поверхням конструкцій будинків і споруд захисних і декоративних властивостей і певного архітектурно-естетичного вигляду. Виконуються опоряджувальні роботи в процесі спорудження будинків і закінчуються на завершальному етапі будівництва або у заводських умовах – в процесі виготовлення конструкцій [2].

У сучасному будівництві опоряджувальні роботи поділяють на дві групи: власне опоряджувальні і опоряджувально-монтажні.

Власне опоряджувальні роботи являють собою улаштування захисних декоративних покриттів на поверхнях конструкцій і обладнання будинків і споруд. До них відносять: склярські, штукатурні, малярні, шпалерні, облицювальні, ліпні, альфрейні роботи, що виконуються із застосуванням розчинів, фарб, замазок, клеїв тощо, та улаштування лицевих покриттів підлоги.

Види опорядження зовнішніх і внутрішніх поверхонь будинків зображено на рисунку 1.

Аналіз рисунку 1 показав, що до видів опорядження зовнішніх і внутрішніх поверхонь будинків відносяться: прозоре, непрозоре, імітаційне і спеціальне.

Опоряджувально-монтажні роботи – це збирання елементів будинків, які одночасно є конструктивними і виконують функцію опоряджувального покриття. До них відносяться: улаштування збірних каркасно-обшивних, розсувних та інших перегородок і вбудованих меблів; облицювання стін і перегородок великорозмірними листовими, плитними матеріалами, виробами повної або високої заводської готовності; улаштування світлопропускальних стін і перегородок із склоблоків і профільного скла; улаштування збірних “сухих” стяжок з гіпсокартону та підлоги з щитового паркету, деревно-стружкових плит,

деревно-волокнистих плит та інших великорозмірних виробів; улаштування підвісної стелі з конструкційних, декоративно-акустичних і світлоізолювальних плит, листів і рулонних матеріалів; заповнення світлових прорізів (вікна, двері, фрамуги, вітрини, вітражі, ліхтарі) листовим віконним, вітринним, дзеркальним і декоративним склом; монтаж фасадних панелей з повним заводським опорядженням; улаштування огороження балконів і лоджій офактуреними бетонними, азбестоцементними плитами, алюмінієвими та іншими виробами [2].

Рис.1. Види опорядження зовнішніх і внутрішніх поверхонь будинків [3]

В результаті виконання опоряджувально-монтажних робіт одержують повністю опоряджені конструкції, які практично не потребують нанесення будь-яких додаткових опоряджувальних покриттів із застосуванням фарб, лаків та інших матеріалів.

Важливе значення при опорядженні будинків належить людському фактору, адже для виконання опоряджувальних процесів, для правильного застосування сучасних технологій, новітніх матеріалів, виробів та конструкцій потрібні кваліфіковані працівники, що сприятиме популяризації цих будинків, як об'єктів туристичної зацікавленості при організації екскурсійних турів.

Підвищення трудомісткості праці при опоряджувальних роботах взаємопов'язана з рівнем професійної підготовки робітників-опоряджувальників, застосуванням механізації, використанням ефективних сучасних матеріалів, раціональних інструментів та знарядь [3].

Питомі показники трудомісткості різних видів опоряджувальних робіт у відсотковому відношенні зазначені в таблиці 1.

Таблиця 1

Питомі показники трудомісткості різних видів опоряджувальних робіт, у % [3]

Види опоряджувальних робіт	Будівництво		
	житлове	культурно-побутове	промислове
Штукатурні	8,0	9,0	4,0
Малярні	7,0	8,0	4,0
Шпалерні	4,5	--	--
Облицювальні	1,5	3,0	2,0
Облицювання природним каменем	0,3	1,3	0,3
Паркетні	3,0	3,0	0,5
Мозаїчні	0,05	0,05	0,2
Лінолеумні	2,0	2,0	--
Склярські	0,65	0,65	0,7
Опоряджувально-монтажні	0,5	1,1	0,4

Як показав аналіз таблиці 1, слід відзначити, що відсоткове відношення людського ресурсу в різних видах будівництва при опоряджуванні поверхонь найбільше при штукатурних роботах (житлове- 8,0%; культурно – побутове – 9%; промислове – 4%). Такі види опоряджувальних робіт, як малярні, облицювальні та облицювання природним каменем - мають значну трудомісткість при культурно – побутовому будівництві в порівнянні з житловим та промисловим (8%,3%,1,3%). Найменша трудомісткість при виконанні мозаїчних, склярських та опоряджувально – монтажних роботах при всіх видах будівництва.

З огляду на вищезазначені дані таблиці та для дослідження опоряджених будинків, як об'єктів туристичного показу для застосування в екскурсійній діяльності, доцільно проаналізувати саме трудомісткість різних видів опоряджувальних робіт для культурно – побутового будівництва.

Схематично трудомісткість різних видів опоряджувальних робіт для культурно – побутового будівництва зображено на рисунку 2.

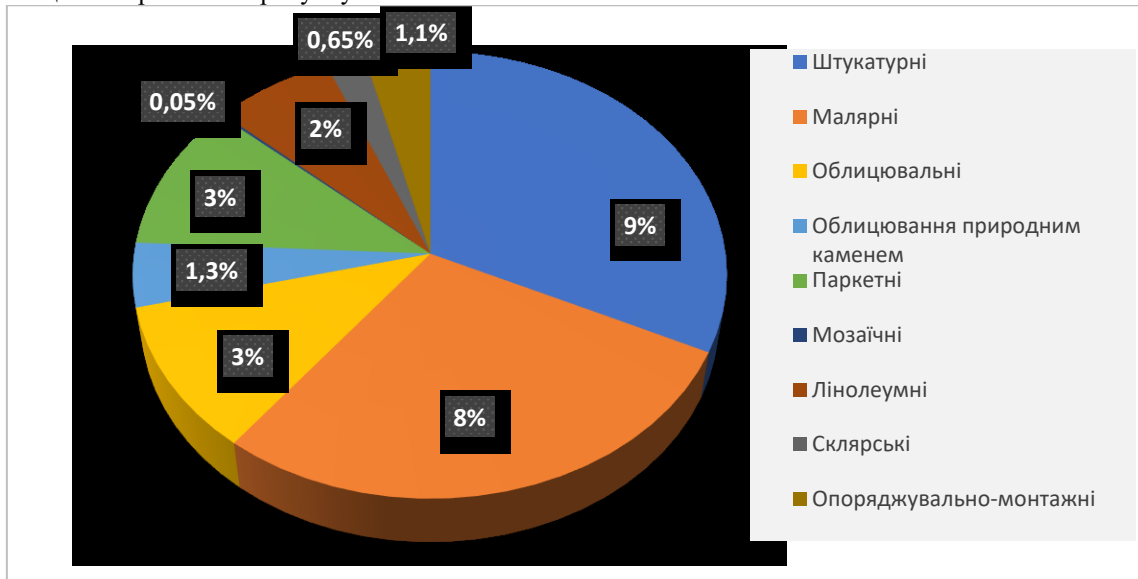

Рис.2. Трудомісткість різних видів опоряджувальних робіт для культурно – побутового будівництва, у %

Аналіз рисунку 2 показав, що трудомісткість різних видів опоряджувальних робіт для культурно – побутового будівництва є нерівномірною. Серед видів опоряджувальних робіт культурно – побутового будівництва перше місце займають штукатурні роботи, які становлять 9%, друге місце належить малярним роботам - 8%, облицювальні та паркетні роботи, що складають відповідно по 3% кожна - знаходяться на третьому місці. Найменший відсоток складають мозаїчні опоряджувальні роботи (0,05%).

Проведений аналіз трудомісткості опоряджувальних робіт засвідчив значну роль людського чинника, рівня професійної підготовки та технічного оснащення у формуванні якісного естетичного середовища об'єктів, придатних для екскурсійного показу.

Одним з важливих елементів при опорядженні будинків є також використання різноманітних опоряджувальних матеріалів.

Опоряджувальні матеріали - клас будівельних матеріалів для декоративного оформлення будівель і споруд, захисту їх від шкідливого впливу навколишнього середовища, поліпшення гігієнічних та експлуатаційних властивостей. Вони безпосередньо сприятимуть естетичному вигляду опоряджених будинків, які в свою чергу, можуть бути об'єктами туристичного показу та популяризації поєднання галузей будівництва та туризму [2].

У давнину будівельники широко використовували природні будівельні матеріали, такі як дерево, камінь, глина, пісок та саман. Також застосовували цеглу, камінь, деревину, вапно та різні види металів [5].

З метою підвищення якості та довговічності споруд застосовували сиру або обпалену глиняну цеглу. Близько 3-4 тис. р. до н.е. в масовому будівництві стали використовувати кераміку й вироби з неї. Уже протягом 2500-3000 років до н.е. використовувалися гіпс і вапно, які отримували шляхом випалювання природного гіпсу й вапняку. А приблизно у IV ст. до н. е. для побутового мурування починають застосовувати вапняний розчин. Потім використовували матеріал, отриманий змішуванням вапняного розчину з кам'яним скаллям, відомий як «римський бетон». До «римського бетону» додавали вулканічний пісок – пуцолану, унаслідок чого він ставав водонепроникним і дуже міцним. Пізніше таку добавку стали називати гідралічною.

Розглянемо детальніше застосування будівельних матеріалів і їх властивості, які використовувалися в давнину.

- **Дерево:** Найперші застосування деревини як будівельного матеріалу зафіксовано в Китаї та Індії, де паралельно також використовувався бамбук для дахів та інших елементів будівель у деяких регіонах. Її використовували для будівництва будинків, храмів, резиденцій та інших будівель. Також виготовляли з дерева двері, вікна, сходи та інші деталі. З часом стали виготовляти дерев'яні конструкції, які використовувалися для будівництва храмів, палаців, житлових будинків, а також для створення вуличної інфраструктури, наприклад, мостів та переходів. Прикладами об'єктів стародавніх будівель є Миколаївська церква – музей 1763 р. із с. Кривка та курна (тобто, без димоходу) хата 1792 р. із с. Орявчик (Центральна

Бойківщина). Цікавими є й господарські будівлі кінця XIX ст. з ялинових колод, які, як вважається, значною мірою подібні тим, що зводилися за часів Київської Русі.

- Камінь: Одним з найдавніших будівельних матеріалів є натуральний камінь. Всесвітньо відомими є прадавні мегалітичні споруди, значна концентрація котрих зосереджена на території прибережної Європи, для зведення пірамід в Єгипті, а найвідомішим комплексом є Стоунхендж на рівнині Солсбері. Камінь застосовували для створення масивних кам'яних стін, колон, арок та інших архітектурних елементів. Різні види каменю, як граніт, вапняк та пісковик, широко використовувались для будівництва. Багато міст використовували камінь для будівництва стін та споруд, зокрема величезних оборонних стін, палаців та храмів. Прикладами будівель із каменю є наступні: фортеця в Кам'янці-Подільському (X століття) Хмельницької області, фортеця Тустань (XI століття) Львівської області.

- Цегла: У давнину глину використовували як в'язучий матеріал, а також для виготовлення цегли, керамічної плитки та інших деталей. Цегла застосовувалася як самостійний матеріал або у поєднанні з каменем для створення мурованих стін та інших деталей. Деякі міста використовували глину для будівництва споруд, зокрема житлових будинків та веж. Історія цегли починається з Єгипту, Стародавнього Риму, де з цеглини споруджували складні конструкції, зокрема, склепіння, арки. У Німеччині цегляна кладка сприяла появі специфічного стилю в архітектурі - цегляної готики, цей спосіб був основним у XII — XVI століттях.

- Метал: З часів виникнення цього матеріалу його використовували для створення кованої ковки, огорож та інших металевих деталей. В окремих випадках метали стали придатними для будівництва мостів, куполів та інших архітектурних деталей. Перше застосування металу для будівництва на території України датується стародавнім періодом, а саме скіфської доби. Прикладом металевої конструкції є Залізний міст Авраама Дарбі (XVIII століття) Великобританія. Також будинки із сталевих каркасів вперше з'явилися в Сполучених Штатах в 1880-х роках.

Швидкими темпами відбувалися зміни в використанні традиційних будівельних матеріалів, тому доцільно розглянути нові сучасні матеріали, які використовуються в будівництві в Україні в теперішній час. На українському ринку представлений величезний вибір різноманітних виробників, продавців, інтернет-магазинів будівельної техніки. Оздоблювальні будівельні матеріали вживають як для внутрішніх, так й зовнішніх робіт. При будівництві об'єктів застосовують найрізноманітніші матеріали, використання яких залежить від величини об'єкту, цільового призначення та ідеї проєктанта.

При оздобленні інтер'єрів приміщень застосовують гіпсокартон, лінолеуми, керамічну плитку, ламінат, паркетну дошку та безліч інших найменувань. У оздобленні зовнішніх частин будівель поширені керамогранітні плити, фіброцементні плити, а алюмінієві композитні панелі особливий попит мають для комерційних, промислових та культурно – побутових приміщень. Опорядженні будинки, які оздоблені названими сучасними матеріалами будуть привабливими об'єктами туристичного показу при проведенні екскурсійного туризму.

Для популяризації будинків, які можуть бути об'єктами туристичного показу, але не мають естетичного вигляду, варто застосовувати декоративне оздоблення фасадів - для їх відновлення, реставрації та привабливості. Декоративне оздоблення фасадів - складова комплексу фасадних робіт, один із способів надати індивідуальність будівлі та покращити її експлуатаційні характеристики. Поряд з чисто зовнішньою, декоративною функцією, оздоблення виконує ряд найважливіших завдань по захисту систем будинку від негативних впливів довкілля. Облицювання зовнішньої «коробки» будівлі має також культурне та естетичне значення і є свідомим архітектурного вигляду замовника та архітектора. Оздоблення фасадів — це мистецтво, що включає безліч напрямків і стилів. Через оформлення фасадів можна надати будинку сучасного вигляду, класичного стилю, зробити його у виді старовинного замку, прикрасити ліпниною в стилі бароко тощо.

В Україні, за оцінками галузевої асоціації, зараз працюють майже 100 виробників сухих будівельних сумішей, але 75—80 % вітчизняного виробництва припадає на «велику п'ятірку» - Henkel (Вишгород), «Фомальгаут» і «Полірем» (Київ), «Геліос» (Львів) і «БудМайстер» (Павлоград). Вийшовши на ринок, вітчизняні виробники за кілька років завоювали близько 70 % українського ринку.

На ринку сумішей на гіпсовій основі (штукатурки, шпаклівки, затирки для швів, анкерні суміші) домінують закордонні виробники - турецькі, молдавські (завод «СМС-Кнауф»), французькі (Semin), польські (Atlas) та фінські (Optiroc).

Світові та вітчизняні виробники та бренди: ABC, STABILL, SCANMIX, KNAUF, CERESIT, ЕКОGIPS, EUROGIPS, ARTISAN, АТЛАНТ, АЛЬБА. Великі і середні компанії ринку в Україні: «Хенкель Баутехнік (Україна)», «Полірем», Павлограджитлобуд, «Атлант», «Геліос», «Артіль».

Варто звернути увагу, що використання сучасних опоряджувальних будівельних матеріалів і виробів сприяло відновленню, реконструкції та реставрації будівель, які набули екстетичного вигляду і можуть бути об'єктами туристичної зацікавленості. В таблиці 2. зазначено ТОП-5 будівель, які відновлені за допомогою сучасних інноваційних матеріалів в Україні.

В сучасних умовах війни в Україні все більшої цінності набувають екскурсійні об'єкти внутрішнього туризму, зокрема уваги заслуговують різноманітні опоряджені будинки. Проте, є будівлі, які можуть бути

об'єктами туристичної зацікавленості в екскурсійному туризмі, але через свій непривабливий естетичний теперішній вигляд та фактичний частковий процес руйнування не мають туристичної цінності.

Прикладами таких споруд є Свіржський замок в селі Свірж і Палац архієпископів в селі Оброшино Львівської області.

Щодо Свіржського замку, то він був закладений у XV столітті Андрієм і Мартином Свірзькими. Перша згадка про нього була у 1484 році. Спочатку замок був оборонною мурованою спорудою, квадратною в плані. Неодноразово перебудовувався; зокрема перша згадка про реконструкцію датується на стінах замку числом «1530». Основна його реставрація завершилася в 1917 році. Сьогодні стан замку не найкращий, проте є організації, які намагаються вберегти його від руйнації. У задовільному стані збереглися не тільки зовнішні стіни та дах будівлі, але й внутрішній простір, який використовують для проведення різноманітних заходів та знімання кінофільмів [8].

Таблиця 2.

ТОП-5 будівель, які відновлені за допомогою сучасних інноваційних матеріалів в Україні*

Відновлені будівлі	Використані сучасні матеріали
Софійський собор у м. Києві. 2022р - січень-лютий 2025 р	Простим і поширеним способом оздоблення є покриття поверхонь будівельних конструкцій ззовні і в інтер'єрах шаром тиньку (штукатурки) з подальшим пофарбуванням (зазвичай <u>вапняними, акриловими та силіконовими фарбами</u> , іноді з додаванням кольорових <u>пігментів</u> ; а також <u>фасадні покриття</u>). Такі матеріали суттєво підвищують волого- та морозостійкість, довговічність будівель і споруд, і також є стійкими до ультрафіолетового випромінювання.
Корпус архітектурного факультету Київського національного університету будівництва і архітектури	Оздоблення фасадів керамічною плиткою, металевим профілем та кам'яним облицюванням. Найдревніший, перевірений часом матеріал для оздоблення фасадів, який існує з часів зведення Вавилонської вежі і Єгипетських пірамід, — керамічна плитка. До особливого виду обробки зовнішніх стін будинку відноситься фасадна декоративна штукатурка.
Житлові будинки м. Львова по вул. Котляревського 23, Котляревського 25 і будинок по вул. Вірменській, 23.	У Львові є багато будинків з унікальним фасадним декором. Декоративні елементи фасаду можуть бути представлені як традиційними елементами: карнизи, сандрики, наличники, відкоси, <u>балюстради</u> , колони, ротонди, <u>пілястри</u> , бази, <u>капітелі</u> , фільонки, замкові камені, рустові камені, цокольні камені тощо, так і виконаними на замовлення оригінальними виробами. Однак відмінна риса фасадів Львова – наявність стукко і гіпсової ліпнини. Архітектурні елементи, як-от колони, пілястри, арки та балюстради, відіграють ключову роль в оздобленні фасадів. Їхній стиль та унікальне поєднання на фасадах Львова дають унікальність цьому старовинному місту. Деякі будинки у Львові прикрашаються насиченими кольорами та візерунками на фасадах, що виконані сучасними опоряджувальними матеріалами, призводить до зацікавлення туристичних груп.
Львівський національний університет природокористування, 01березня 2024 р	Над пошкодженим російськими ракетами корпусом університету в Дублянах, де 100 років тому вчився Степан Бандера, працівники ЛКП "Рембуд" завершили монтувати накриття. Варто відзначити, що застосовують таку захисну конструкцію для будівель в Україні вперше. Лише так, на переконання будівельників та архітекторів, можна було вберегти пошкоджений старий корпус від ще більшого й остаточного руйнування.
Головний корпус Національного Університету «Львівська політехніка»	Головний корпус технічної академії у Львові згідно ідеї архітектора Юліана Захаревича, не повинен був поступатися вигляду головної будівлі знаменитої Вищої технічної школи у Відні (Віденської політехніки). Архітектура будівлі мала поєднувати стиль віденського історизму з додаванням у конструкцію будівлі елементів ренесансу та барокко. Фасад Головного корпусу оздоблено декоративними елементами з простих геометричних форм. Віконні арки першого поверху та вікна верхніх поверхів є яскравими, з рівномірним розміщенням на фасаді, і в свою чергу прикрашені карнизами, які поєднуються з благородним рустикальним орнаментом тесаного каменю, світлий колір якого чудово доповнює червоний колір стін. Симетричні бічні флігелі в центрі фасаду з'єднані входом - монументальним портиком із шістьма колонами коринфського ордера. На високому кам'яному аттику, що увінчує центральний виступ фасаду, розташована алегорична група з трьох сидячих жіночих фігур роботи Леонарда Марконі, що символізують Інженерію, Архітектуру й Механіку - три факультети, що знаходилися тоді в будівлі. Декоративні елементи головного фасаду (профілі баз пілястр, капітелі, обрамлення вікон) виконані з гіпсових литих елементів, змонтованих після потицькування стін. Обрамлення вікон по контуру на площині стін були додатково збагачені та пофарбовані акриловими та силіконовими фарбами з білим відтіненим пояском.

*складено автором

Для його подальшої привабливості та естетичної цінності, як об'єкту туристичного показу, доцільним буде його опорядження сучасними інноваційними технологіями, конструкціями, виробами і матеріалами.

Пропозиціями щодо для покращення естетичного вигляду замку та його реконструкції варто використати наступні сучасні новітні матеріали та вироби, а саме:

- для відновлення фундаменту та стін замку можна використати природні та штучні кам'яні матеріали у вигляді цегли, блоків та каменю;
- для реконструкції внутрішніх стін варто використати штукатурні суміші, оздобити їх у вигляді декоративної штукатурки (мінеральної, акрилової), які можна наносити на будь – які поверхні;
- для естетичної привабливості зовнішніх стін можна застосувати облицювальну цеглу, використати природний камінь, фасадні термopanелі та інноваційні покриття на основі акрил-мармурової крихти такі як клінкерні термopanелі та декоративні покриття;

- щоб надати замку первинного вигляду на стінах головного входу можна створити декоративні елементи з гіпсової ліпнини, де різні архітектурні стилі втілюють історичну дійсність місцевості та замку, його естетичні вимоги та здібності самих архітекторів-творців;

- для реставрації внутрішніх залів замку: для відновлення стель доцільно використати гіпсокартонні листи, з яких можна змонтувати підвісні стелі з різними рівнями, що дасть можливість повернутися в історичні часи замку; опорядити внутрішні стіни залів можна за допомогою тинькувальних сумішей, з додаванням різних декоративних елементів;

- для відновлення несучих конструкцій замку доцільно застосувати монолітні технології. Таке будівництво дозволяє швидше зводити конструкції, запобігає утворенню тріщин, підвищує міцність конструкцій і робить їх більш довговічними, які здатні простояти близько 300 років;

- у тих залах, де були дерев'яні підлоги для їх відновлення можна використати сучасні суміші для вирівнювання підлог і настели плитами великих форматів, з різними візерунками та способом викладання.

Палацовий комплекс з XV ст. в селі Оброшине був літньою резиденцією львівських архієпископів. Ідея побудови комплексу виникла на початку XVIII ст. у намісника римської курії Яна Скарбека. Палац передбачалося звести у стилі еклектики: трохи духу польських магнатських дворів XVII – початку XVIII століть, трохи французької елегантності. Збудували палац у 1730 році за проектом архітектора Юзефа П Фонтана. Звели споруду у стилі, в якому скромність фасадів контрастує з багатством оформлення інтер'єрів. Будівля палацу є прямокутною. По центру головного фасаду виступає тригранний ризаліт, прикрашений гербом, а по кутах розміщені чотири невеликі квадратні вежі, що віддалено нагадують оборонні башти середньовічних маєтків. Дах споруди – мансардний, з архітектурними елементами у вигляді вікон [9].

У XIX ст. резиденція почала занедбуватися, а найбільше постраждала будівля під час Першої світової війни, у 1915 році. Згодом вона весь час зазнавала руйнувань. Опісля будівля стояла без вікон, дверей, із зруйнованими камінами і виламанною паркетною підлогою. На щастя зберігся неушкодженим дах палацу.

У 20-х роках XX ст. з ініціативи польської ради консервації пам'яток було вирішено відновити палац (1922-25). Цікаво, що відновлювачі в ті роки вирішили не відроджувати стару будівлю, а почати оздоблювати її новими елементами декору. Так під час ремонту переробили фасад в стилі модерн. З'явився балкон, який тримали спіральні колони. Обабіч входу розмістилися великі кам'яні вазони, які прикрасили анголіята, дельфіни, собаки та інші тварини. Змінили також й планування інтер'єрів. Зокрема, центральні сходи у вестибюлі, які розміщувалися навпроти сходів, були перенесені праворуч [10].

Що ж до стану будівлі на сьогодні, то вона знаходиться в не найкращому вигляді. Якщо фасад палацу ще в більш-менш пристойному стані, то парковий фасад у дуже критичному. Сходи, як і елементи декору (чаші, тварини і т.д.), розвалюються. Звичайно, що будівля за час свого існування неодноразово була перебудованою, як зовні, так і всередині.

Для його подальшої привабливості та естетичної цінності, як об'єкту туристичного показу, доцільним буде його відновлення та опорядження сучасними інноваційними технологіями, конструкціями, виробами і матеріалами.

Пропозиціями щодо реконструкції та покращення естетичного вигляду палацу варто використати наступні сучасні новітні матеріали та вироби.

Так, як задній фасад палацу перебуває в занедбаному стані, то доцільно в першу чергу зайнятися оновлення цієї частини, використовуючи інноваційні технології реконструкції, конструкції колон та сходів, а також використовуючи сучасні матеріали та вироби.

Колони, на які опирається балкончик потребують повного відновлення за допомогою сухих будівельних сумішей, щоб реставрувати їх рустикальний орнамент. Чаші входу, які відображають монументальність та історичність палацу можна відновити застосувавши монолітні технології, за допомогою яких по – новому вилити їх в початковому вигляді. Сходи заднього фасаду доцільно відновити природнім каменем, щоб надати їм більшої міцності і довговічності. Балкончик заднього фасаду можна укріпити заливши бетон, з використанням металевих конструкцій. Фундаменті стіни зовнішніх сходів потребують відновлення за допомогою сучасного бетону, природного та штучного каменю. І, загалом, фасад потребує опорядження штукатурними та малярними сумішами. Для заміни пошкоджених декоративних елементів фасаду варто використати нові залиті елементи з поліуретану, з пінополістиролу, фасадну ліпнину з бетону.

Внутрішній інтер'єр палацу потребує втручання опоряджувальників. Для внутрішнього відновлення стель і стін палацу варто застосувати штукатурні і малярні суміші для надання поверхням привабливого естетичного вигляду. Зруйновані часом каміни відремонтувати за допомогою сучасних кам'яних матеріалів (вогнетривка цегла), облицювати спеціальною плиткою та облицювальною цеглою, а також натуральним каменем (інтер'єрний і фасадний). Віконні та дверні блоки потребують повної заміни блоками, які будуть витримувати атмосферні впливи та вітрові навантаження. Підлоги палацового комплексу доцільно замінити стійкими та витривалими матеріалами, якими є керамограніт, цементні плити, полімерні наливні підлоги, а з дерев'яних матеріалів – масивна дошка (дуб, бук, ясен), паркетна дошка, щитовий паркет. Металеві конструкції, які присутні на балкончику чи у внутрішній частині палацу оновити зварними виробами із елементами різного орнаменту (природного, історичного, релігійного).

Та, попри все, літня резиденція львівських архієпископів і зараз вражає всіх, хто її побачить. Проте, після запропонованих рекомендацій щодо реконструкції та опорядження палац отримає більшу популярність та стане перспективним об'єктом туристичного показу в екскурсійному туризмі.

Виявлено, що опоряджені будинки можуть і повинні розглядатися як важливий компонент екскурсійного туризму, що поєднує культурну спадщину, архітектурну майстерність і сучасні технології відновлення, сприяючи сталому розвитку національного туристичного простору.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

У результаті проведеного дослідження встановлено, що опоряджені будинки є перспективними об'єктами туристичної зацікавленості в екскурсійному туризмі України, оскільки поєднують у собі культурно-історичну, естетичну та архітектурну цінність. Виявлено, що залучення таких будівель до туристично-екскурсійної діяльності сприятиме не лише популяризації архітектурної спадщини, але й розвитку внутрішнього туризму, формуванню позитивного іміджу регіонів та збереженню національної культурної ідентичності.

Опорядження будинків із використанням сучасних інноваційних матеріалів забезпечує їхній привабливий зовнішній вигляд, довговічність і можливість інтеграції у туристичну інфраструктуру. формування екскурсійних маршрутів із включенням опоряджених будинків сприятиме: розширенню асортименту об'єктів туристично-екскурсійної діяльності; підвищенню економічного потенціалу регіонів; створенню нових робочих місць у суміжних галузях; збереженню архітектурної спадщини України в умовах воєнних викликів.

Література

1. Бабарицька В., Короткова А., Малиновська О. Екскурсознавство і музеєзнавство / В.Бабарицька, А.Короткова, О. Малиновська. – Київ: Альтерпрес, 2012. — 444 с.
2. Опоряджувальні матеріали. // Термінологічний словник-довідник з будівництва та архітектури/ Р. А. Шмиг, В.М.Боярчук, І.М.Добрянський, В. М. Барабаш; за заг. ред. Р. А. Шмига. - Львів, 2010.— 140 с.
3. Лівінський О.М. Опоряджувальні роботи: Матеріали, технологія і організація робіт, засоби механізації: Підручник. – К.: 2010. – 540 с.
4. Лівінський О.М., Друкований М.Ф., Лівінський М.О., Прилипка Т.В., Потапова Т.Е. Технологія опоряджувальних робіт. Частина 1. Навчальний посібник. – Вінниця: ВНТУ, 2004. – 94 с.
5. Будівельне матеріалознавство / За ред. П.В.Кривенко. — К. : Ліра-К, 2012. — 624 с.
6. Державні будівельні норми України. БН В.2.6-22:2020. Конструкції будинків і споруд. Опоряджувальні покриття. Київ: Мінрегіон України. 2020.
7. Офіційний сайт Головного управління статистики в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
8. Замки та храми України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.castles.com.ua/obroshyne.html>
9. Оброшине: Палац Львівських Архієпископів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://andy-travel.com.ua/obroshine>
10. Marek Walchak. Kościół parafialny P.W. Podwyższenia Krzyża Świętego w Obroszynie / Kościoły i klasztory rzymskokatolickie dawnego województwa ruskiego. Kościoły i klasztory Lwowa z okresu przedrozbiorowego. Tom 9. Kraków 2001.

References

1. Babarytska V., Korotkova A., Malynovska O. Ekskursoznavstvo i muzeiznavstvo / V.Babarytska, A.Korotkova, O. Malynovska. – Kyiv: Alterpres, 2012. — 444 s.
2. Oporiadzhuvalni materialy. // Terminolohichniy slovnyk-dovidnyk z budivnytstva ta arkhitektury/ R. A. Shmyh, V.M.Boiarchuk, I.M.Dobrianskyi, V. M. Barabash; za zah. red. R. A. Shmyha. - Lviv, 2010 - 140 s.
3. Livinskyi O.M. Oporiadzhuvalni roboty: Materialy, tekhnolohiia i orhanizatsiia robót, zasoby mekhanizatsii: Pidruchnyk. – K.: 2010. – 540 s.
4. Livinskyi O.M., Drukovanyi M.F., Livinskyi M.O., Prylypko T.V., Potapova T.E. Tekhnolohiia oporiadzhuvalnykh robót. Chastyna 1. Navchalnyi posibnyk. – Vinnytsia: VNTU, 2004. – 94 s.
5. Budivselne materialoznavstvo / Za red. P.V.Kryvenko. — K. : Lira-K, 2012. — 624 s.
6. Derzhavni budivselni normy Ukrainy. BN V.2.6-22:2020. Konstruktii budynkiv i sporud. Oporiadzhuvalni pokryttia. Kyiv: Minrehion Ukrainy. 2020.
7. Ofitsiyniy sait Holovnoho upravlinnia statystyky v Ukraini [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.ukrstat.gov.ua>
8. Zamky ta khramy Ukrainy [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.castles.com.ua/obroshyne.html>
9. Obroshyne: Palats Lvivskykh Arkhiiepyskopiv [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://andy-travel.com.ua/obroshine>
10. Marek Walchak. Kościół parafialny P.W. Podwyższenia Krzyża Świętego w Obroszynie / Kościoły i klasztory rzymskokatolickie dawnego województwa ruskiego. Kościoły i klasztory Lwowa z okresu przedrozbiorowego. Tom 9. Kraków 2001.